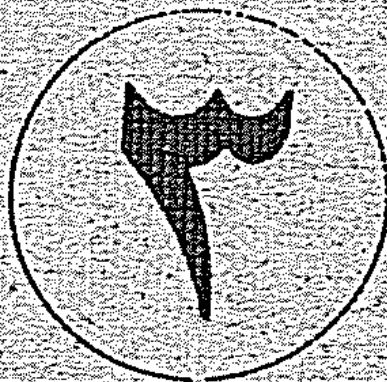

سازمان مجوعہ سید

خالد

آئندہ بر چہ قار

مدیر : جلال ساهر

فیثانی : بش غروش

شیللەر ركن جياتى و اثرلىرى

شیللەر ۱۷۵۹ سنهسى تشرین ثانيسىنىڭ ۱۰ نجى كۈنى آلمانىانك «مارباخ» شېرىندە بىر جراحك فقير و كوچوك ، وضع بىر عائله نك يكانه اوغلو اولاراق دتيايه كمشدر . معلومات ابتدائيه سنى پاستورندىن يعنى محله سنىڭ امامندن آلمشدر . «موسەر» اسمندە بولونان بو فضيلتلى ومنور پاستورك فياض تربيه وتعليمنىڭ تاثيرى «شیللەر»ك بوتون حياتندە معمراولمشدر . ابتدائى رشدى تحصيلنى بيرلاتين مکتبندە بېتىرمشدر . 1773 دە (شارل وورتن بهرغ) «شیللەر»ى بىر عسكرى مکتبته قبول ايتمش بير آرزو كره بو مؤسسە Karlschule ناميله بير مکتب طبىيە تحویل اولومشدر . نظرندەكى وسعت وتفوذىنى «شیللەر» ، بو مکتبه مديون در . چونكه بو مکتبه معلملر يالكىز طب دكل كافه علوم اجتماعيه وادبيه وسائرە يى دە تدريس اينديورلردى .

مکتبه بولوندىغى مدتجه وحتى مکتبك صوك صنفه وارنجه يه قادار حيات فكرى سنىڭ خط حركتى چيزە مەمشدى . بو صورتله تەئولۇچيا يعنى الهيات او قومايە باشلادى . بو تتبع كنديسنى تطين ايدە مە يوردى . علوم حقوقيه تتبعه كيريشدى . علوم حقوقيه ، الهيات وطب وفقط بالخاصه طب سايه سنده روحى تشكل ايتدى .

بو آقاده ميانك صوك صنفه قادار هيچ بير شى يازماق آرزو وتشبثندە بولونمادى .

مشهور آلمان محررى (قلوب شتوق) ك مسيخامه Messiadé عنوانلى كتابى ايلك دفعه اونك روحنده ئيدە آليزىمى اوياندىردى .

فقط اونك روحنك تشكلى و طوتاجنى خط حركت اوزەرينە اك بويوك تاثير اجرا ايدى (بويوك آدملىك حياتلىرى) اسملى كتاب مشهورك مؤلفى Plutarque ايله Contrat Social مؤلفى «ژان ژاق روسو» اولمشدر .

1776 تاریخندن اعتباراً Schwäbisches Magazin ده ایلاک اهمیتسز،
شعر تجربه لرینی نشر ایتدی .

او صر ده ایدی که Die Räuber یعنی (حیدودلر) عنوانلی فاجعه سنی
یازمای دوشوندی. تمامیه سربست اولماق و بو فاجعه یی یازماق ایچین آقاده میایی
ترک ایتمه یی تصمیم ایتدی. فقط بری طبه دیکری طبیعیا ته داثر ایکی اثر وجوده
کتیره دیکجه استعفا سی قبول اولونمادی. بو ایکی اثری وجوده کتیردی، کندیسنه
طبيب دیلوماسی و یریلدی. بیر «غره نادیه» آلاینه پیر طبیب عسکری وظیفه سیله
توظیف اولوندی .

بو مأموریت اثناسنده ایدی که مشهور Die Räuber فاجعه سنی اکمال
ایتمشدی. «حیدودلر»، 1782 تاریخنده ایلاک دفعه اولاراق (مانهایم) ده سرائیک
تیاتروسنده اویناندی؛ پک بویوک رعبت کوردی . بو موفقیت «شیللر» ک
حیات ادیبسنگ مجراسنی دریندن چیزمش بولونیوردی. اوزمان دن بری «شیللر»،
فاجعه نویسکه حصر وجود ایتدی .

بونی متعاقب Fiesco عنوانلی فاجعه سنی یازمایه باشلادی . فقط بو ائنا ده
بویوک بر مانعه یه اوغرا دی: (غراندوق دو وورته ن به رغ)، که فاجعه نویسکی
مسخره لق تلقی ایدیوردی، بعدما تراژدیا یازماماسنی و (وورته ن به رغ) شهرینی
ترک ایتمه سنی «شیللر» ه امر ایتدی . بیر طبیبک ادبیاتله اشتغال ایتمه سنی
حیوانجه سنه حیوانلق عد ایدیوردی .

بو فلاکت اوزه رینه «شیللر» پک متأثر و منکسر اولمشدی؛ یالکز
سجیه سنگ متاتی واهلیت عظیمه سی سایه سنده مأیوسیت دن قورتولمشدی .
(غراندوق دو وورته ن به رغ) ک تعدیاته نهایت کورمه دیکندن (مانهایم) ه
فرار ایتدی واوراده یرلشمه یه قرار ویردی . فراری موفقیتله نتیجه لندی .
فقط (مانهایم) ده ده اونی بیر کدر بکله یوردی: چونکه (فیه سقو) نک
تیاتروده اوینانیلماسنه مساعدده ایدیلده دی. آنجاق بر سنه صوکره یعنی 1783
تاریخنده کتاب شکنده باصیلدی . عینی سنه ظرفنده Kabale und Liebe
یعنی «اینتریکه و محبت» عنوانلی فاجعه سنی اکمال ایتدی و Don Karlos فاجعه سنی
یازمایه باشلادی .

1783 سنەسنىڭ تەمىز ئۆيى (مانهائىم) تياترومىدىر مشهورى Dalber «دون قارلوس» و «انتريقه و محبت» تراژەدىيالىرىنى كمال تەھلىككە تياتروسىنە قىبۇل ايتدى . «دون قارلوس» اساساً يىرغائىلە درامىدىر، مەنھىسراً سىياسى دىكلەردىر. بۇ درامىنىڭ مەركەز ئىقتىلى تەشكىل ايدىن شى پەدرىنىڭ زۇجەسى قىرالىچە (ئەلەزىبەت دۇوالوا) يە، (دون قارلوس) كە محبت مىجرىمىدىر. «دون قارلوس» ى بۇ محبت ئۇلۇدۇرۇر. شۇنى دە نەزەردىن اوزاق طۇتۇمالمى كە بالئاصە Kabale und Liebe بۇيۇك يىر حىسنى قىبۇلە مەظھىر اولاراق مۇلفىك مەنكەسەر بۇلۇنان رۇخنى تەشجىع و تەنشىط ايتىمىشدر .

(قابالە اوندلىيە)، «شیللەر» كە كىچىكلىك ائىرلىرىنىڭ اك ايتىمىشدر. بۇ اثر دە، زىمانىڭ بۇتۇن احوال المەسىنى بۇيۇك مەھارت و ووضۇح ايلە كۇستەرىيۇردى . خىوائى و مەدى قۇت لىرىك بۇكەننىڭ حىسلىر اوزەرىنە اجرا ايتدىكى تەضىقات و تەغدىيات بۇ قاجەتلىك مۇسۇقەنى تەشكىل ايتىيۇردى . فضائىلىك و حىياتىي عالەمنىڭ قىربان اولدىغى كۇرۇلىيۇردى . اشخاىنە غايت قۇتلى شەخسىيەت و يىيۇردى . بۇ قاجەت دە «شیللە» رك عەظىم يىراحتىراى شاعىرانەسى شەتەلە كۇرۇلىيۇردى . فەقەت مەع الاسف ، احوال مەعشىيە شاعىرى يىزار ايتىمكە دە دۇام ايتىيۇردى سەفالت مەعشىيەسىنە بۇيۇك يىرغا حىستەلغى دە مەنمۇ اولدى . خىستەلقدىن قالقار قالقماز Reinische Thalia يەنى (رەن وادىسى) عنوانلى مىجمۇعەسىنى نەشەر باشلادى .

1785 تارىخىدە Kon Carlos كە يىرنىچى پەردەسى بۇ مىجمۇعە دە نەشەر ايتىمىشدر. (دون قارلوس) كە تەاخىرا كەلگە سەفالت و خىستەل ق سەبب اولمىشدى . شۇراسى شايان دقت دە، كە «شیللە» ايلك دىفە اولاراق بۇ اثر دە تەقەلىلى وزن Rythme استعمال ايتىيۇر .

بۇ سەردە ايدى، كە (مادام قالب) اسمندە يىرخائىلە مەعارفە پەيدا ايتدى، بۇ مەعارفە «شیللە» كە بۇتۇن حىياتىي اوزەرىندە مەستىر و عەظىم يىر تەئىر بىراقمىشدر . 1789 دە Leipzig شەرىندە كى دۇستىلرندىن Kerner و Guber شیللەرك مانهائىمى تەمماً ترك ايدەرك مەنھىسراً ادبىياتلە اشتغال و مەھارت ادبىيەسىنى تۇسىع ايتىمك

« كيوم تهل » ، اوغلو « والتەر » النده ، باشى اوزرنده، وورولان الماي طوتيور

اوزره (لایزیغ) هکلدیکنی کوردیلر. (لایزیغ) ده (شیللهر) ک حیاتنی ساکن و مستریح کچوردی. و بو رفاه و سعادت روحیه سایه سنده در، که Lied an die Freide (نغمه سعادت) عنوانلی منظومه سنک ویردیکی حظوظات معنویه ایله متعم اولیورز. (دون قارلوس) فاجعه سنی «لایزیغ» ده اکمال ایتدی وینه اوراده Der Verbrecher aus Infamie عنوانلی حکایه سنک اساسلرینی حاضرلادی. روحلری کورن Der Geisterseher عنوانلی مشهور روماتی بیتیردی. و بونلری (راینشه تالیا) مجموعه سنده نشر ایتدی.

بو اثنالرده تاریخ تنبخی ایچین شاعرده بویوک بر آرزو و استعدادک او یاندیغی کورولور.

(دون قارلوس) ده بیلل شاعرک مهارت مورخانه سی مشهوددر. بو اثرک اساسی پک یوکسک بیر فکردر، که بوتون اثرک آره سنده بیررنک مفکوره پرستی آلتنده کورولور. سانجه لر، نص لرله دولواولان «دون قارلوس» ده مستعمل اسلوب بیان نمونه امتثال عد اولونور.

بوتراژه دیانک اک مهم واک فعال قهرمانی (مارکی پوزا) بالذات (شیللهر) ک بویوک روحنک تمثالی در دینیه بیلیر.

1787 ده (لایزیغ) دن چیقار وکندیسنک برچوق زمان دن بری «مادام قالب» طرفدن دعوت اولوندیغی (وایمار) شهرینه نقل خانه ایدر.

الهام زار و ملهمه ستان اولان بومملکتده، (شیللهر)، (شارل اوکوست دو وایمار) ی احاطه ایدن کزیده ذکالر طرفدن غایت حرارتلی بیرحسن قبول کورور. «وایمار» جوارنده برکویه چکیلهرک (هولاندانک انقسامی) عنوانلی تاریخ کتابنی یازمایه باشلار؛ بو کتاب 1783 ده طبع ونشر اولونور.

سفالت معنویه، سرعتله چالیشمایه شاعری مجبور ایدیوردی. بوتون منابع تاریخییه مراجعه رغماً بو کیفیت استعجال بالطبع اثری اوزه رینه تأثیر اجراسندن خالی قالما یوردی. عینی زمانده بعض شعرلرده یازیوردی، که بونلر ایچنده Die Görer Grichenlands یعنی «یونانستانک اللهاری» منظومه سی واردی.

متوالى محرومىت لىر و سىفالت لىردن صوكره « كەتە » نىك التماس و حىايەسى سايەسندە بىر مايە رفاھ اولماق اوزره « يەنا » دار الفنونە تارىخ معلمى تعيين اولونيوردى . هر درس ايچىن آيىجە تتبع و تدقيقاتدە بولونوردى .

ايلىك تارىخ درسى : تارىخ عالم مطالعەسندە غايەنەدر ؟ و ، تارىخ عالم نەدر جەيە قدار تتبع اولونمايدىر ؟ موضوعلىرى اوزەرىنە ايدى .

(خاطرات تارىخى) عنوانلى اثرىلە (اوتوزسە محاربەسى تارىخى) نوزمانىك محصول لىردن در . بو (اوتوزسە محاربەسى تارىخى) بىر اثر تارىخىدن عبارت دكلدر . بوندى فاجعە نويسلىك شىعەسى كمال حشمتلە حكمران اولمشدر . Wallenstein و . « كوستاو آدولف » ، بوايىكى سىماي بلند و محشم ، عظيم بىر مهابت و مهارت شاعرانە ايلە تصوير اولونمشدر .

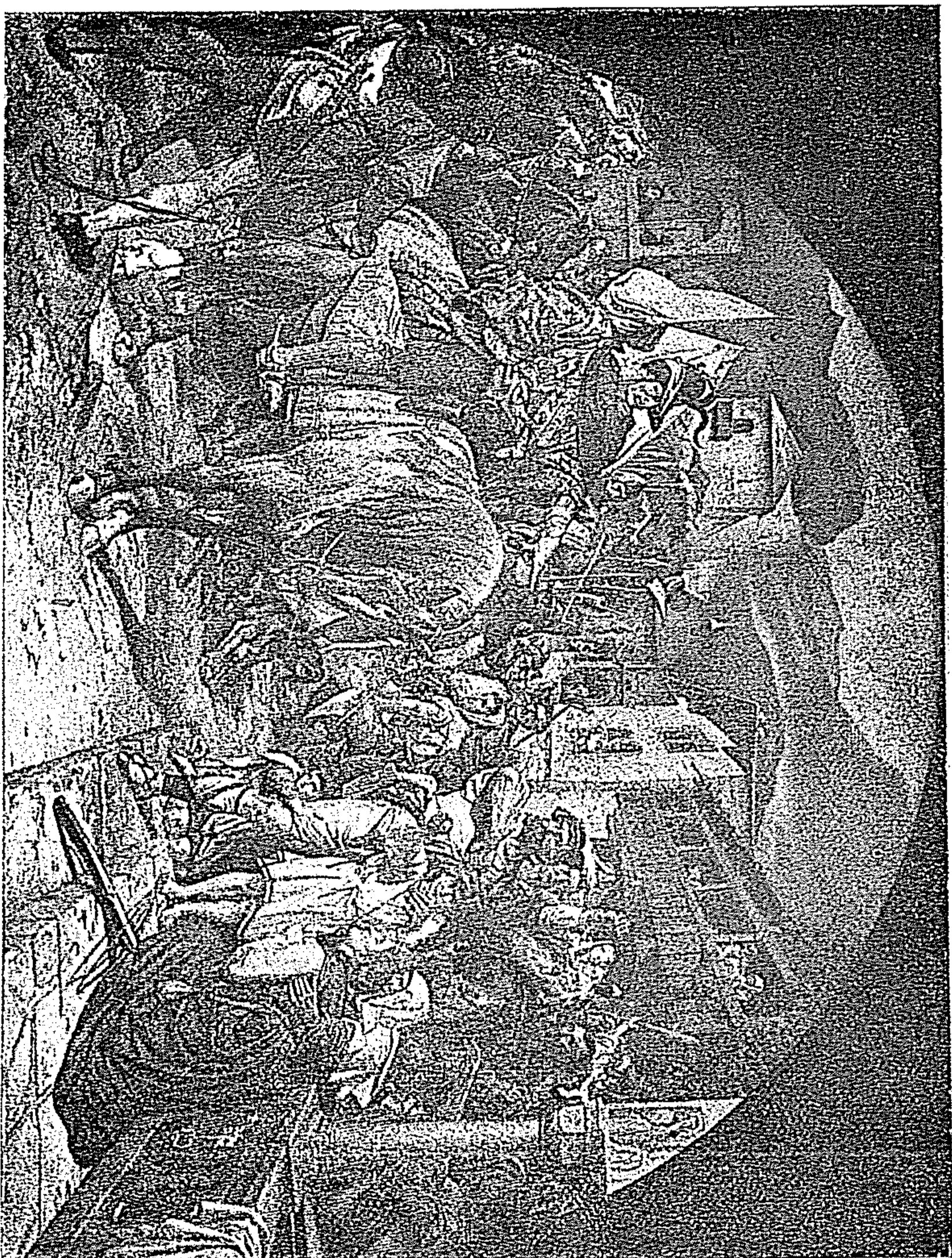
(شارلوت لانغەن فەلد) ايلە ازدواج ايمەسى ، شاعرە ، چوقدن بىر تخرى و انتظار ايتدىكى سعادىت و استراحت روحى وىردى .

بونعمىت ورفاھ ائناسندە بر كوكس خستە لغنە اوغرادى و صحتى مادام الحيات تزلزلە اوغراىدى .

اعادە عافيت ايتدىكى وقت ، خستەلق ائناسندەكى ضايعات مالىەبنى تضمين ايتىك ايچىن مضاعف بىر غيرت ايلە چاليشمايە مجبور بولوتدى . ايشتە بو ائنادە معهود (فرانسه انقلاب كبرى) انفلاق ايتدى . بو قيام قيامت « شىللەر » ك روحنده آتشن بر طرفدار و مدافع بوليوردى . فقط « اون آلتىجى لوئى » نىك اعدام ايدىلەسى « شىللەر » ك بوتون حسيات طرفكيرانە و مەيجانەسە بىر ضربە مەلكە وورمشدى : بىر آلمان روحى ، بىر قىصر قفاسنىك ىرە يووارلانماسنە تحمل ايدە مەيور دىمكىدى . تبديل هوا ايتىك مەيج سىكرلرىنى دىكلندىر مىك ايچىن مملكتنە كىتدى . عافيت بولدوقدن صوكرە كندىسندە ، فلسفە حسيانە بويوك بىر تمايل و انحصار كورولدى .

« شىللەر » ، ۱۷۹۰ سەنەسى يازندە فاجعە اوزەرىنە قونفرانس لىر وىرمەيە باشلار و بىر سەنە صوكرە اوقاىنى تاماماً فلسفە تتبعنە حصر ايدىر .

« قانت » ك ، اوصردە يىكى انتشار ايدىن و بزدە فرانسىز جەاسمىلە مشهور اولان

« والتهرتله ك باشى اوزمدينه قورولان المانك نسا:كاه اولماسى »

La critique de la Raisonpur اثری سرمایه اشتغالی اولیوردی. (قانت)ك
(نه سنه تيك نظریه سی) نامنده کی کتابی «شیللەر»ك صورت مخصوصه ده نظر اعتنا سی
جلب ایدیوردی. چونکه بو کتابك شیمه اساسیه سی (شیللەر)ك دهاسنه پك موافق
بولونیوردی. (قانت)ك شیللەر اوزه رنده اجرا ایتدیکی تأثیرلر (شیللەر)ك آثارنده
Korollarie باشلادی. مثلاً Uber den Grund unseres Vergnugens an
tragischen Gegenständen یعنی (احوال فجیعهدده کی محظوظیتمزك
اساسی حقنده) و Uber tragische Kunsre یعنی (فاجعه نویسلك
صناعتی حقنده) عنوانی اثرلرنده قانتك تأثیر بلیغی کورولور. فقط بو تأثیرك حد
غایه یه واصل اولدیغی Briefuber esthetisches Erziehung des Menches
«انسانك تربیه حسنیه سی حقنده مکتوبلر» عنوانی اثریدر. بو کتابده
کوزللك و بالعموم هر کوزل شیک فردلر، جمعیتلر و حتی حکومتلر اوزه رینه
نه قدار عظیم بیر تأثیر فیاض اجرا ایتدیکی کوسته ریلشدر.

بو مکتوبلر 1795 ده Horen غزته سنده انتشار ایتشدر. صوك سنه لرنده
شیللهرك، تماماً شعرى ترك ایتدیکی و منحصرأ بر فیلسوف اولدیغی کورولور.
فقط تماماً فلسفی اولان آثارنده رنك شاعریت و مفکوره پرستی ینه کورولمکده
دوام ایدر. مفکوره پرستی دن «ئیده الیست» لکی مراد ایدیورم.

1800 تاریخنده (حسی و صاف دلانه شعر حقنده) عنوانیله انتشار ایدن
اثرنده فیلسوفك شاعره پك زیاده تقرب و تماس ایتدیکی مشهور اولور.

اکتساب ایتدیکی معلومات نظریه، عموم آثار شاعرانه حقنده، فلسفه
نقطه نظرندن، بر حکم و یرمك استعدادینی کنديسه ویزیر؛ معلومات وسیعیه سی
و غایت عظیم اولان اهلیت موهوبه سی سایه سنده بوتون شاعرلری و شعرلرینك
خلق اوزه رینه اجرا ایتدیکی تأثیرات اخلاقیه نی تنقید اتمه یه باشلار. زمانك
شاعرلرینی، فیلسوفلرینی وضعیت روحیه و اجتماعیه لرینه نظر آزمه لره تفریق ایدر.

بودورده، هر شاعرك مقصدی حقنده، «شیللەر»ك مفکوری نقطه نظری
تماماً تعین ایتش بولونور. بر چوق تقریضلر، تنقیدلر یازار. بو تنقیدلرک
مهمی شاعر مشهور بورکر Bürger ك اشعارى حقنده یازدیغی در؛ بو تنقید نامه ده
(بورکر)ك شعرنده موجود نقایص حسنیه بیر کوسته ریلشدر.

«شیللر» ک حیاتنده ایکینجی وقعه مهمه، «گهته» ایله معارفه سی در؛ «گهته» نک تأثیر یله، شیللر شعر محضه تکرار عودت ایدر. (گهته) نک یارد میله Horen غزته سنده یازمه یه باشلار و فضلا ی زمانک نظر دقت و حیرانیتی جلب ایدر. عینی زمانده Musen Almanak ی حاضرلار؛ بونده مفکوره و حیات Das Idéal uud das Leben سلطنت انشاد Macht des Gesanges حیثیت نسوان Würde der Frauen تفرج Spaziergang عنوانی منظومه لر یله داها بر چوق نشاندی نشر ایدر.

1795 دن اعتباراً آلمانلرک الک بویوک ایکی شاعری، شیللر و «گهته» تشریک قلم ایدرک بیر چوق épigramme لر، هجویه لر نشر ایدرلر. بونلر Xenien سرنامه سی آلتنده «موزن آلماناق» ده چیقمشدر. بوئه پیغرام لر زمانلرینک بایاغی ادیب و شاعرلری علیه متوجه ایدی. بو هجویه لرک مظهر اولدیغی رغبت ایناتیلماز بیر درجه ده چوق ایدی. باعث اولدیغی شامت لر آتیلان او قلرک هدفه اصابت و تأثیر مقصودی حاصل ایتمش اولدیغنه دال در.

آلمانیا و بوتون جهان، بویکی شاعر دن، صنعت و شعری فصل آکلادقلرینی صورماق حقنه مالک بولونیوردی و صوریوردی. بوسره ده «شیللر» دارالفنونده کی درس لرینی ترک ایدر و کن دیس نی تماماً عالم تحریر و ادبیاته آثار. آثارینک اک بدیع لرینی بو دورده وجوده کتیرمک ایچین کن دیس نده علوی، صمدانی بیر شائقه نک شدتله اشتعال ایتدیکنی شدتله حس ایدر.

بوقیصه دورده آلمان لساننده «بالاد» دنیلن شکل نظم ی ابداع ایدر. و Ballade شکل نظم نده، از جمله،

«کاسه» و «پولیغراتک یوزوکی»

عنوانی منظومه لرینی یازار واک کوزل اثری اولماسه ده اک کوزل اثرلرندن معدود و اوچ قسم دن متشکل بولونان Wallenstein فاجعه سنی وجوده کتیریر. بو فاجعه 1799 ده انتشار ایتشدر. بوتون جهانک ابداع آثار دن صایلیور. بوتون آلمانیا ده ایقاع ایتدیکی هیجان، عظیم اولمشدر. بوموفقیت عظیمه، (شیللر) ک تماماً و قطعاً فاجعه نویس لکه حصر نفس ایتمه سنی موجب اولمشدر؛ بیرحاله کی سوکیلی اولادی مقامنده اولان Musen Almanak ی بیله تعطیل

ايتىشىدى . Das Lied von der Glocke يىغنى « چاك شىرقىسى » غىوانىلى
منظومە مشهورەسى بولمىغۇچە نىك صوك مىحتوياتىدىن اولدى . يازمايە باشلايدىغى
(مارى ستوارت) فاجىئەسىنى 1800 دە ختامە ايردىرىر . شىللەرك ، بولمىغۇچە
(مىخنە علمىنە پىك زىيادە آشنا اولدىغى تىحق ايدر . اوزماندىن اعتباراً « كەتە » ايلە
برابر (وایمار) دە يرلەشیر وىرايىكىسى ، آلمان تياتروسى اىچىن بر « رەپەرتوار »
وجودە كىتىرمەيە چالىشىرلىر .

« رەپەرتوار » مىرتياتروخانىنىك مقصدومىسلىكنە موافق اولان تياتروپىيەسلىرىنىك
مجموعى دىمكىدر .

1801 دە شىللەرك Jeanne d'Arc نى يازار . (ژان دارق) فاجىئەسىندە
(ژان دارق) ك آغزىنە قويدىغى يوكسك وىلىغ سوزلىرىمى بر كويلوقىزىنىك
آغزىنىك خىرجى دىكلدر . 1802 دە « غراندوق دو وایمار » ، « شىللەرك » غىوان
نىجابت وىرىر واولتارىخىدىن اعتباراً Von Schiller اولور . فقط (شىللەرك) ك
« شىللەرك » لىكى « فون شىللەرك » لىكى اوزەرىنە پىك چوق غلبە ايدر واول (فون) دە (فون)
اولنا بىكانە ياشار . برىسنە صوكىرە Die Brant Von Messina يىغنى (مىسینانىك
نىشانلىسى) فاجىئەسى انتشار ايدر . بولمىغۇچە شىللەرك مىعاصر فاجىئە اىچنە قدىم
كلبانىك Chœr ى ادخال اىتمەيى تىجرىبە ايدر . بونى ، اك مشهور واك يوكسك اثرى
اولان « كىوم تەل Wilhelm Tell » فاجىئەسى تعقیب ايدر . بونى يازماق اىچىن بولمىغۇچە
بر حرارت واعتنە ايلە ايسوچىرەنىك جىغرافىا وتارىخى تىبع اىتمەيە قويلمىشىدى .
۱۸۰۴ دە كىوم تەل انتشار ايتىدى . بولمىغۇچە صوك نغمەسى ايدى . فقط كىوم تەل
ىنە شاعىرك شاه اثرى اولدى وبوتون جىهان دە عظم بر هیجان اویاندیردى . اوروپانىك
اك مىعظم ووقور مىخنەلىرى مىرسنە بىكلر جە دفعە كىوم تەل ك اوپەراسىنى وپىيەسىنى
تىكرار تىكرار كورمىكدە ، دىكلە مىكدە وایكلە مىكدەدر .

« كىوم تەل » ك تىرىندە ، الپ وادىلىرىنىك ، ايسوچىرە طىبعت جىغرافىيەسىنىك
تصویرىندە « كەتە » نىك « شىللەرك » دە چوق ياردىمى اولمىشدر .

فرانسە آقاده مىياسى اعضاسىندن Alfred Mezières ك تدقیقاتى و
Les Annales مجموعەسىنىك 1596 نومرولونىسخەسىندە مىتشر Guillaume Tell

عنوانلى مقالهسى بوخصوصده شېه براماز. بو كىفیت نه اترك نه شاعرینك قىمت واهمیتته نقصان ویره من.

هیچ شېه ایتتم، كه « کیوم تهل » منحصرأ « كه ته » نك قلمندن جیقسه یدی بو حرارت و هیجان یو كسكلكنه چیقمازدی . « كه ته » بو آبدۀ ادبیه نك یرینی كوسترمش مالزومات انشائیہ سنی ، قسماً ، ویرمشدرد .
معمار حقیقی منفردأ « شیللەر » در .

« کیوم تهل » ك فرانسه ده حاصل ایتدیكى شوق و هیجان اوقادار بویوك و مدھش اولدی كه فرانسزلردن ماعدا كافۀ اقوامی اسیر ، كوله عد ایدمن و اسارتلرینی چاك ایدمه دكلری ایچین فرانسزلرك غیری هر ملت و فردی نظر استحقارله كورمن قونوانسیون [Convention] مجلئى « شیللەر » « ژیل » اسمیله فرانسز وطنداشلى حق و حیثیتنى توجیه ایتدی . « شیللەر هر نه قادار اسیر بر قومك افرادندن ايسه ده حر دو غمایه و حر اولمایه مستحق در » دینیلدی . چونكه « کیوم تهل » « حریت » ك صمدانى بر قصیده سى در . « حیدودلر » كه ايلك اثری ایدی ، اوزمانك فساداخلاقه قارشى بر كلة عصیاندن عبارتدی . کیوم تهل حریتی تألیه ایدەر و او كا واصل اولق یوللرینی كوستریر و آچار و برابر كوتورور .
« کیوم تهل » غربك « كاوه » سیدر . « كاوه » شرقك « کیوم تهل » یدر .

کیوم تهل ايسويچره نك ثوری [Uri] شهرى اهاالیسندن بر تیراندازدر . آوجیلقه كچینیر ؛ ائی كوره ك چكمه سنى ده بیلیر . ايسويچره اوزمان آوستریانك حكمی آلتنددر . و آوستریا طرفندن منصوب بر والى مستقل الیه کیف مایشاء اداره وقهر اولونور . اهالى استبداد آلتندد ایلكر . بر كون والى نك آدملرندن بری ، بر « فهم پاشا » ، « باوم غارتهن » اسمندد بر ايسويچره لى نك خانه سنه كیدر .
« باوم غارتهن » اوراده یوق ؛ كوزهل و عقیف زوجہ سى اوراده بولونور . حریف ، بو محترم و دلبر قادینه عصیان انكیز تكلیفلر درمیان و بانىو حاضر لاماسنى امر ایدر . زواللى قادین ، متعرضك ألتدن بر تقریب قورتولور ؛ جوارده بر اورمانده اودون كسمكه مشغول زوجنه قوشار ، آغلایارق حکایه حال ایدر .
« باوم غارتهن » بالطاسنى اوموزلار ، اوینه کلیر . متعرضك بانىوسنى بالطاسیله

شارلوتنه فون قالب

تقدیس ایدەر ؛ قفاسنى يووارلار. «باوم غارتەن» بو محترم جنايتى اجرادن صوكرنا
 فرار ایدیور. «قاثر فانتون» كولى كچمك لازم. فیرطینا حاکم مطلق ؛
 قایىقچیلر جهان بهاسنه آدم کچیرمه یورلر. فداکار «کیوم تەل» ، والى نك
 سواریلری طرفدن شدتله تعقیب اولونان مظلومی قورتارمغه قایىقچیلری بهوده
 تشویق ایدیور: «آزغین كول مرحمت ایدەردە مستبد والى مرحمت ایتمز»
 دیور، نهایت کنديسى قايىغه آتلايور، مظلومی آليور، فیرطینانك مدەش
 دالغا ضربەلری ایچندە، رعدوبرقلر آلتندە، كولك قارشى ياقاسنه کچیریور.
 قايىغك ایچنە آتلاركن «باوم غارتەن» شوسوزلری سویله یور: «بن سزى والى نك
 ظلم واستیدادن قورتاریورم؛ لاكن دالغالك تهلکەلرندن محافظه ایدەجك
 دیکر بیرقوت لازم. هر حالده اللهك معاونتته التجا ایتك، انسانلرك معاونتته
 صیغینمقدن داها ایدر. [چوبانه خطاباً] عزیزم، بر قضایه اوغرارسەم زوجەمە
 تسلى ویر: يامقدن کنديمی منع ایدەمە دیکم بیر ایشى ياپيورم.»

جانی نك «تەل» طرفدن قاچیریلدیغى، شەهەلى بر صورتدە والى نك قولاغنه کیدەر.
 والى (کیوم تەل) ى میملر. ایسویچرە اهاالیسندە بلیرەن شیمە حریت واستقلالى ازمکە
 چالیشیر. بر دورت يول آغزینە بر دوقالق شایقاسنى آصار، ئوکندن کچنلرك
 بونی تعظیم ایله سسلاماسنى امر ایدەر. کیوم تەل اوغلیله برابر بو صیریغك
 باشنە طاقیلی شایقانك ئوکندن کچر، شایقایی کورمز، یاخود کورور، فقط
 سسلاماز. نوبتجی عسکرلر تەلى ياقالارلر، والى نك حضورینە کوتورورلر.
 والى بونی زنجیرە قویدورور. عفو اولونماسى ایچین شفاعت ایدەنلر اولور. والى
 شفاعتی قبولە میال کورونور. شفاعت ایدەنلر «تەل» اک مشهور تیراندازدر» دیرلر. والى
 «ئویله ایسە مہارتتى کوسترسین، کنديسنى عفو ایدەیم. اوغلنك باشنە بر ألما
 قویالم، اوقنى آتسین، ألمایی وورورسە عفو ایدەرم» دیر. هر کس بو وحشی
 تکلیفك ئوکنده متہیج ومتینفر اولور. والى «جدى سویله یورم، شاقادە کل.» دیر
 «کیوم تەل» واون دورت یاشلرندە اوغلى، کمال امنیت وتوکلله شرطى قبول
 ایدەرلر. تەل، اوقنى آتار، ألمایی ووزور، والى «اولمادی، ییرداها.» دیر، تەل بیر دفعە
 داها آتار، ینە ووزور. نهایت اوچنچى دفعە سندە او قلغنە فضلە براوق داها یرلشدیریر،

والى نك يوزينه مدهش بر نظر عطف ايدەر؛ ألباه آتار، وورور. ارتق بو دفعه والى نك ديهه چكى قالماز. والى صورار: «سك حياتك امنيتده در، فقط نچين بو ايكنجى اوقى ده او قلغكه قويدك؟ دوغرو سويله، حياتك امين در.» «كيوم تهل» سويلر، «او غامى از قضا وور سه يدم بواحتياط اوقى ده سك كو كسكه يرلشديره جكدم» دير. والى جواباً: «حياتك امين در، فقط سك حرىتك بنم امنيت حياتى سالب در.» دير. اتباغنه كيوم تهل زنجيرله مك امرىنى ويرير. زنجيره باغلارلر. والى دور وفتيشده بولونيور. شاتوسنه عودت ايدىيور. «كيوم تهل» ي قاييغنه برابر آلير. يولده مدهش بر فيرطنا چيقار؛ قاييغچيلر قاييغى اداره ايتمكدن اظهار عجز ايدەرلر، بى قورتاراجق «تهل» در، ديرلر. «تهل» ك زنجيرلرى سو كولور. «تهل» قاييغى چكر، بر قايلانك ئوكنه كوتورور. بردن بره يانى اوقنى آلارق قايلانك اوزرينه صيچرار؛ قاييغنه بر تكمه وورور؛ دالغالك اوزرنده براقير. داغلرده بر مدت كزه ر. والى نك كچه چكى يولى بكار. يانى، اوقنى حاضرلار، والى بى بكار كن كندى كندينه آتيدىكى سوزلرى سويله ر. «كيوم تهل» ه على العاده بر حيدود نظريله باقانلره «كيوم تهل» ك بو «مونولوغ» ي جواب مسكت در.

«كيوم تهل» فاجعه سك دور دنجى فصانك اوچنچى صحنه سى أك جانلى وأك قانلى بر صحنه در. او «مونولوغ» ي احتوا ايدىن بو صحنه بى تماماً وعيناً نقل ايدىيورز:

صحنه

۳

(«قوسناخت» جوارنده چوقور بر يول. آرقا طرفدن وقايلارك آراسندن سياحلى اينرلر؛ سياحلى صحنه يه داها داخل اولادن اول يوكسكده، كلدكلى كورولور. هر طرف قايلق؛ قايلردن، اوزهرى اوقاق آغاچلرله مستور اولان بر دانه سى، بر استبطاله تشكيل ايدەر.)

تهل

(يايى ألدە اولدينى حالده ايله ريلر.)

«گهسلەر» بوچوقور يولدن كچمكه مجبور در: «قوسناخت» ه چيقاجق باشقا

« شيلدر » ك كنجلو

هیچ بر یول یوقدر . قرارمی بوراده اجرا ایدهرم ؛ فرصت مساعددر . بو موروهر آغاجلرینک آرقاسنه کیزله نیرم ، بنی کوره مز ، شو یوکسکدن اوقم اوئی طوتابیلیر . بودار یول بنی تعقیب ایتمک ایسته ینلرک حرکته مانع اولور . والی ! حسابکی الله ایله کور ! ایشک بیتدی ، کوس رحلتک چالیندی !

بن ساکن و معصوم یاشایوردیم ! اوقم ، آنجاق آو حیوانلرینه قارشى آتیلیردی ، ذهنم قتل فکرندن عاری ایدی . بندن بوسکون و آسایشی غصب ایدهن سنسین ، مشفقانه فکر و نیتلرمی تسمیم ایدهن سنسین ، طبیعتمده کی حلم و مرحمت سودینی متخمر بر ییلان زهرینه سن تحویل ایتدک . بنی انسان ئولدورمکه سن آلیشدیردک . اولادینک باشنی نشانگاه ایدینن بر آدم ، اوقی دشمنک قلبه ده اصابت ایتدیریر .

والی ! بیچاره و معصوم چوققلریمی ، وفاکار زوجهمی سنک تهورلرکدن ، ظلملرکدن قورتارمالیم . وقتا که یایمک کیریشنی کردم ، ألرم تیتزه یوردی ؛ سن بر زبانی کولوشیله ، اولادمک باشنی نشان آلمغه بنی اجبار ایدیوردک ؛ سنک ئوگگده تأثیرسز رجالرمی تکرار ایدهرک چارپینیوردیم ؛ یالکز جناب حقک ایشیتدیکی درونی بر یمین ایله ایلک اوقه قابکی نشانگاه ایتدیکی وعد ایتدم . او قورقونج اضطرابلر ائناسنده وعد و تصمیم ایتدیکم شی مقدس بر بورجدر ؛ او بورجی تسویه ایتمک ایسته ریم . سن بنم سینیورمک وایمپراطورمک والیسی سین ؛ فقط بالذات ایمپراطوردخی سنک جرأت ایتدیکیکی یایمغه جسارت ایتمز ؛ سنی بورایه سیاست ، شدتلی بر سیاست اجرا ایتمک اوزره کونلده ردی . چونکه ، بزه قیزغیندر . فقط ، جنایتلری ، قتللری کندیکه ظالمانه بر اکلنجه یایمق ایچین کونده رمه دی . جهانده برحق واردرکه مجازات ایدهر ، انتقام آلیر ! کل ، ای غایت آجی بر وجع ایقاع ایدهن و شیمدی بتم اکل قیمتی مجوهرم ، اکل زنکین خزینه م اولان اوقم کل ! سکا ، شیمدی یه قادار ایدیلن دلسوز وقوسی بددعالردن متأثر اولمایان و فقط سنک شدتکه اصلا مقاومت ایدمه یه جن اولان بر هدف تعیین ایده جکم . سنده ای بر چوق نشاطلی اکلنجه لرمده خدمت ایتش اولان یایمک کیریشی ! بوده شتلی تشبده خطا ایتمه ! سن که بنم آجی اوقه

نېجە كرەلر عادتتا قانادرلر وىردك ، اى يايىك كىرىشى ! بو بر دفعە ايچىن دە كىدىكى اى طوت ؛ اكر بو اوق امدن قوتسىز چىقارسە ، آتمق ايچىن داها بر باشقاسى يوق . (سياحىلر صحنەنى مرور ايدەرلر .) سياحىلر كىسا بر مدت استراحت ايتمەسنە مساعد اولان شو ، طاشدن صىرا اوزەرىنە اوطورالم ، چونكە بوىر كىمسەنك وطنى دەكل ، كىمسەيە قراركاه اولمايور : بوىردن ، ھىر فرد ، باشقارلىنك چكىدىكى مشقتلرە باقمىقسىزىن لاقيدانه كچوب كىدىيور . اندىشەناك تىجار ، يوكى از زيارتىجى ، دىنداركاھن ، مظلم باقىشلى حىدود ، نشئەلى كمانجى ، اوزاق مملكتلردن كلن بىكىرى آغىر يوكلى مكارەجى ، ھىر بورادن كچىرلر ، زىرا بورادەكى ھىر يول دىنانك بر اوجنە كىدەر . ھىر كس سياحتنى تعقيب ايدىيور ، ايشلىرىنە كىدىيورلر — بىم ايشم قتل . (اوطورور .)

سو كىلى چوچوقلرم ، اولجە بابا كز ، برىرە كىتىدىكى وقت عودتندە نەبويوك سرورلر حاصل اولوردى ! زىرا سىزك ايچىن آلپ داغلارندن كوزەل بر چىچىك ، ياخود نادر بر قوش ، ياخود سياحىلر ك داغلر اوزەرىندە بولدىغى « آمونىت » طاشلارندن كتىرمش اولمادىغى حالە اوە كىردىكم اولمازدى . پدىركز شىمدى باشقا بر آو تعقيب ايدىيور . قتل ملاحظەلرلە بووچشى يولك كنارندە بىكلەيور . راحتسىز نظرى ، جاتى آلمق اىستەدىكى دشمننە ، انتظار ايدىيور . سو كىلى ياورولرم ! بابا كز ، حتى بو ساعىتدەدە ، آنچىق سىزى دوشونىيور ؛ سىزى ھمايە ايتىك سوئىلى حىات معصومانە كىزى مستىدك مەھورانە تعرضلارندن قورتارمق ايچىن دركە انسان ئولدورەك اولان يانى قورمىشدر . (آياغە قالقار .) بى شانىلى بر آو كوزلەيورم . آوجى ، قىشك شدتلى زمانلارندە ، بوتون كون صحرالىرى دولاشمىقدن يورولماز ، حىاتى تەلەكەدە بولوندىغى حالە طاشدن طاشە صىچىرار . قانىلە قىزىلە بويانان جمودىلەرك اوچوروم يارلىرىنە صارماشىر ، آلدە ايتىك اىستەدىكى باياغى بر داغ كچىسىدر . بى بورادە داها قىمتلى بر كار بىكلەيورم . بى محو ايتىك اىستەين ، جان آلىجى بر دشمنك قلىكاهنى آرايورم . (اوزاقدە ، فقط كىتكە ياقلاشمىقدە اولان شطارتلى بر موسىقى سىسى ايشىدىلىر .) بوتون عمرمدە ياي قوللاندىم ، اوق آتمى تعليم ايتدىم ، شىلك

« شیلهر » ، « قازلسباد » ده مرکبانه تفرج ایدرکن ۱۷۹۱ ده ۳۲ یاشنده اولدینی حالده

مسابقه لرنده هان دائما نشانگاهه ووردم، نهومه كوزل مكافاتلر كوتوردم . —
 بوكون استادانه براوق آتمق وداغلامزده بولونابيلن مكافاتك اك شرفليسنى
 آلدە ايتمك ايسته يورم. (بر دوكون آلايى چوقور يولدن چيقارق صحنه نك
 اوزه رندن مرورايدهر . « تهل » يايته داياشمش اولديغى حالده دوكونى سيرايدهر .
 قوروجى « شتوسى » ، « تهل » ك يانته ياقلاشير .)

شتوسى

« مەرليشاخەن » ماناسترى چيقتلك ملتزمنك نكاح آلاييدر ؛ كنديسى
 زنكين برآمددر . آلپ داغلارنده تام اون سوروشى وار . شيمدى « ئيميزه » يه
 نشانليسنى آلمغه كيدييور . بوكيجە « قوسناخت » ده بويوك برضيافت اولاجق .
 بزملة برابر كليكنز ، بوتون مرد ومعتبر آدملر مدعودر .

تل

مكدر بر دعوتلى دوكون اوينه ياقيشماز .

شتوسى

بعضى دوشونجهلر ، كدرلر سزى مضطرب ايدىيور . كدر وانديشه كزى
 قلبكزدن ، شنك ايله ، دفع ايدىكنز . حاضرده نه بولونورسه اونى حسن قبول
 ايدىكنز . زمانلر قنادر ، بونك ايچين انسان ، كچركن نشئه قاپماليدير . بوراده
 بر ازدواج، اويانده بر تدفين [*] .

تل

اكثريا انسان بو ذوق وكدر حاللرينك برندن ديكرينه كچيور .

شتوسى

شيمدى عالم بويلاه كيدييور . هر طرفده آز چوق فلاكت وار : « غلاريس »
 قصبه سنده بر يار ييقيلىدى . « قلائه ريس » ك بر طرفى بوسبوتون خراب اولدى .

[*] بر يانده مساي ماتم آغلار — بر يانده كولر صباح وصلت .

تیل

داغلرده می صارصیلور ؟ دیمک که کرءارض اوزه رنده هیچ متانت قالمش.

مئوسه

باشقا طرفلرده خارق العاده شیلر حکایه ایدیورلر. « باد » دن کلن برآ دامله قونوشیوردم . بو آدم ، قرالی کورمکه کیددن برشووالیه نک باشنه کلنی بگا حکایه ایتدی : شووالیه یوله برأشک آریسی سوروسنه راست کلیر، آریلر آتنک اوزه رینه هجوم واورجه معذب ایدرکه حیوان اضطرابندن یرددوشر، ئولور ، شووالیه قرالک سراینه پایان کیتمه مجبور اولور.

تیل

ضعیفلرده ، برتعذیب واهلاک آلتی ویریلشدر. (« هه زمان غارد » برچوق چوجوقلره برابر کلیر، یولک مدخلنده موقع طوتار .)

مئوسه

بو وقعیه ، مملکت ایچین بویوک بر فلاکتک ، دهشتلی بر انقلابک علامت متقدمه سی تلقی ایدیورلر .

تیل

بویوک فلاکتلر ، دهشتلی انقلابلر هر کون وقوعه کلکده در؛ اونلری خبر ویرمک ایچین معجزه لر طرزنده اشارتله ، علامتله حاجت یوقدر .

مئوسه

بختیاردر او آدم که تارلاسنی مستریحانه آکر ، بیجر ؛ عائله سی ایچنده فلاکتدن مصون اولارق یشار .

تیل

آکر فنا بر قومشونک فنا نظرینه اوغراسه ، آک حلیم بر آدم بیله راحت وحضور یوزی کورمز . (« تهل » صبرسنزلقه ، یولک اطرافه دوغروباقینیر .)

مئوسه

اللهه ایصارلادق ! غالباً سز بوراده بر کیسه یی بکه یورسکنز ؟

Schiller.

شیللەر اوتوز بش یاشنده - کندنی آل یازیسیله امضاسی

ئەل

اودت .

مىسى

خاتە كىزە بىختىارانە عودت كىزى تىنى ايدەرم ، سىز « ئورى » لىمىسكىز؟ غىنايتلى
والى اقدىمىز بو كون عودت ايتسەلر كىر كدر .

كلى بىر بولجى

آرتق والى بى بو كون بىكلە مەيىكىز . صولر شدتلى ياغمورلردن جوشدى .
سىلر كوپرولرى يىقدى . (« تەل » قالقار .)

ھەرمەنە غاردر

(ايلە رىلر .)

والى كىلە يە جىمى ؟

مىسى

والىدن برشىمى استرحام ايدە جىسكىز ؟

ھەرمەنە غاردر

ھىيات ! اودت .

مىسى

اويلە ايسە بو قويتو يولە ، كچىدى اوزە رندە ئىچىن دوزو يورسكىز ؟

ھەرمەنە غاردر

بورادە بى باشدن صاوانماز ، سوزلر بى دىكلە مەسى اىجاب ايدەرم .

فەرسى ھاردر

(قويتو يولدن سرعتلە اينر وىحنە اوزە رندە باغىر .)

يولدن چكىلىكىز ! ايشتە والى اقدىمىز . ھان شىمدى آرقام صىرا كلىور .

(تەل چكىلىر .)

ھەرمەنە غاردر

(شدتەلە)

زل

اوهت .

ستوسی

خانه کزه بختیارانه عودتکتری تمنی ایده رم ، سر « ئوری » لمیسکنز؟ عنایتلی
والی أفدیمر بو کون عودت ایتسه لر کر کدر .

کلون بر بولجی

آرتق والی بی بو کون بکله مه ییکز . صولر شدتلی یاغمورلردن جوشدی .
سیلر کوپرولری ییقدی . (« تهل » قالقار .)

هر ماهه غاردر

(ایله ریلر .)

والی کله یه جکمی ؟

ستوسی

والیدن برشیمی استرحام ایده جکسکنز ؟

هر ماهه غاردر

هیات ! اوهت .

ستوسی

اولیه ایسه بو قویتو یولده ، کچیدی اوزدرنده یچین دوزو یورسکنز ؟

هر ماهه غاردر

بوراده نی باشند صاواناز ، سوزلریمی دیکله مه سی ایجاب ایده ر .

فریسی هاردر

(قویتو یولدن سرعتله اینر و صحنه اوزه رنده باغیریر .)

یولدن چکیلیکنز ! ایشته والی أفدیمر . هان شیمدی آرقام صیرا کلیور .

(تهل چکیلییر .)

هر ماهه غاردر

(شدتله)

ۋالى كلىور! (چوچوقلىرىلە بىر بىر سىنەنك ئوك طرفە كىدەر؛ «كەسلەر»
و «رودولف ھارراس» يوكسكە، آت اوزەرنە كورونورلر.)

شۈبھى

(«فريس ھارد».)

مادام كە كوپرولر يىقىلمىش، چايلرى ناصل كچدىكز؟

فريس ھارد

قازداشم، بىز جوشقون كول ايله اوغراشدق، آلپ داغلىرىنك سىللەرنەن
قورقمايز!

شۈبھى

سز، او دىھشتلى فىرطينا ائناسىندە بىراقلىق اوزەرنە مىدىكز؟

فريس ھارد

اۋەت، قايقىدە ايدك. عمرم اولدقچە او دىھشت خاطرمدن چىقماياجق.

شۈبھى

آه، دورىكز، حكايە ايدىكز....

فريس ھارد

بى بىراقىكز، والىنك كلدىكى شاتويە خبر وىرمك اىچىن بىن ايلەرى
كىتمەلىم. (اوزاقلاشیر.)

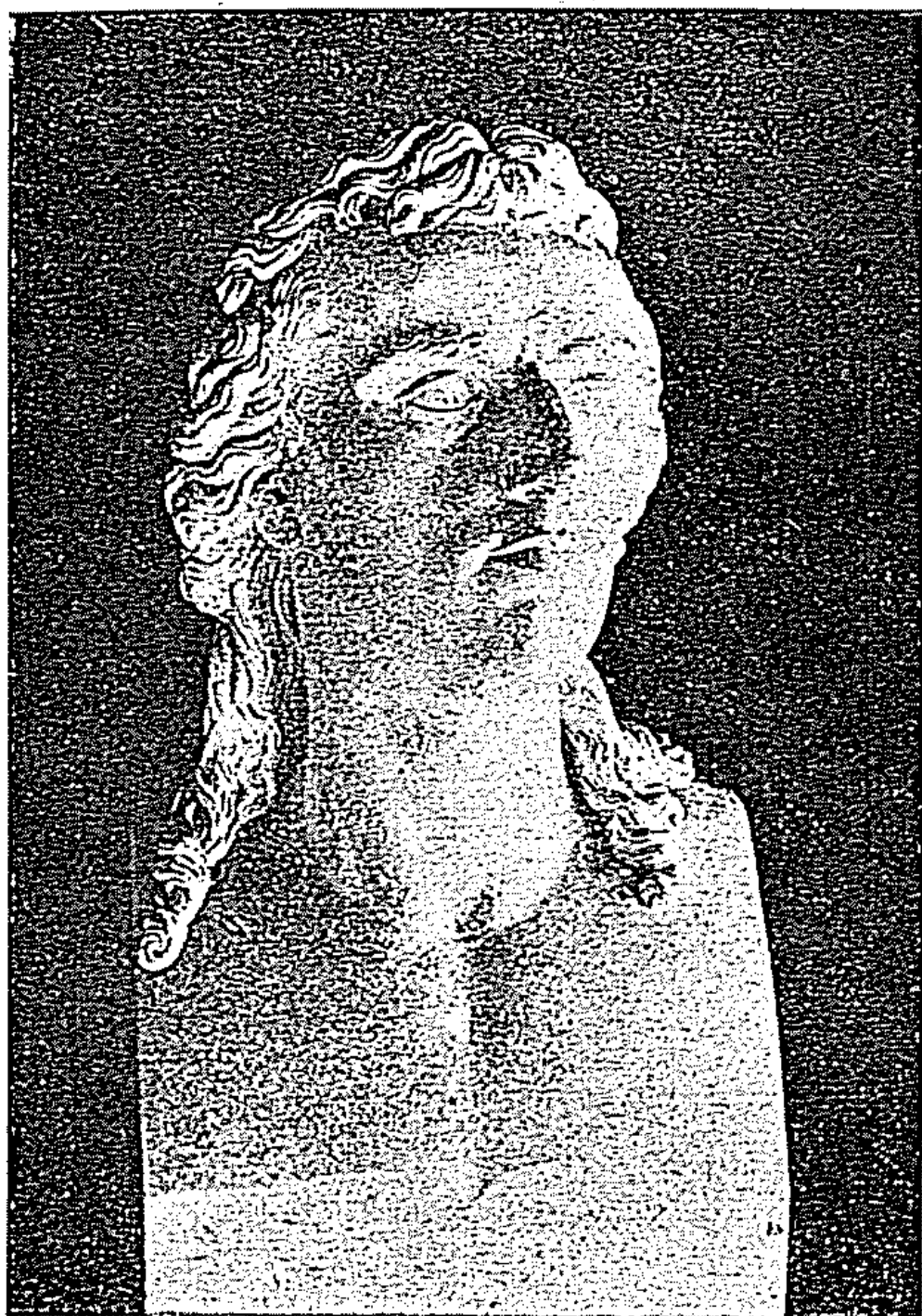
شۈبھى

اكر، كىدە مەرد آداملر بولونە ايدى اىچىندەكى ماللرلە، جانلرلە كولك دىيىندە
غائب اولوردى. بو صوى، صوىك، آتشك تاثيرندن محفوظ. (اطرافقە
باقىنیر.) قونوشدىغىم آۋجى نە اولدى؟ (اوزاقلاشیر.)

كەسلەر

(آت اوزەرنە، «رودولف ھارراس» ايله قونوشور.)

نە اىسترسەكز سويلەيىكز! اىمپراطورك وكىلىم. كىندىلرىنە خوش
كورونمكە حىرفكر اىتمەلىم؛ اىمپراطور، اھالى بى او قشامق وھلم ايله مەاملە

« شيلاهر » ك « بهرلين » ده ركزايديش اولان (پوست) ي

ايتىك ايچىن نى بومىلكتە كوندەرمەدى. مقصدلىرى ذاتايمپراطور يىلرئىنە اطاعت اولونمىقدىر. مسئلە ايمپراطورمى ، ياخود كويلولرمى مملكتەدە حكم صاحى اولاجىق ، اونى آكلامىقدىر .

ھەرمانە غارد

تام زمانى ! استدعائى تقديم ايدەجكم . (قورقارق ، صىقىلاروق والىيە تقرب ايدەد .)

كەسلە

« آلتورف » ە او شاپقاي كيف ايچىن ؛ ياخود بو اھالىنىك فكر ومقصدىنى آكلامق ايچىن تعلق ايتدىرمەدم ، فكرلىرىنى چوقدن برى بىلىرم . او شاپقاي ، غرور وجسارتلە دىك طوتدقلىرى بويونلرىنى اكمەك آلىشمارى ايچىن اورايە آصدىردىم . شاپقاي ، كچمەك مجبور اولدقلىرى بر يولك اوزەرىنە قويدىم ، تاكە كلير كچركن كوزلرىنە چارپسىندە اونوتدقلىرى اقدىلرىنى خاطرلرىنە كتىرسىندىلر .

رورولف

بونىكلە برابر اھالىنىك بعضى حقوقى واردد

كەسلە

اونلرى تدقيق ايدەجك زمان دەكل . دردست ، امور معظمە وار . موقع اجرايە قونولاجىقدىر . خاندان ايمپراطورى بويومك آرزوايدىيور . پدىركشانلى بر صورتدە باشلادىغى ايشى اولادى اتمام ايتىك ايستەيور . بو كوچوك اھالى يولمىزك اوزەرىندە بر طاش كييدىر . ھىرھانكى صورتلە اولورسە اولسون بىزە مطيع اولماسى ضرورى و مجبورى دىر . (كچمك ايستىلر ، « ھەرمان غارد » والىنىك ئوكنە دىز اوزەرى آتلىر .)

ھەرمانە غارد

مرحمت ! والى اقدىمىز ، عفو ! عفو !

كەسلە

يولمك اوزەرىنە نيچىن آتلىيورسكىز ؟ كرى ! چەكلىكىز !

هه رماه غارد

زوجم محبسهده . يتيم قالان چو جوقلرم اكمك ايسته يورلر... اقديم، بويوك
سفالتمزه مرحمت ايدىكز !

رودولف

سزكىمسكز ؟ زوجكز كيمدر ؟

هه رماه غارد

دولتلى اقديم ، «ريژى» لى ، فقير براورا قچيدر ، كچيلرك كىتمكه جسارت
ايدمه ديكى محالرده ، يالچين قايلار اوزه رنده خدائى نابت اوتلرى طوپلار .

رودولف

(والى به)

آمان الله ؟ كدر انكيز، وسفيلانه بر حيات . بونك ايچين سزه رجا ايدهرم .
بو بدبختى حبس خانه دن چيقاريكز ؛ هر نه قباحه ايشله مش اولورسه اولسون
اونك قورقونچ صنعتى كنديسنه كافى درجه ده بويوك بر جزادر . (« هه رمان
غارد ») رجا كز قبول اولونا جق ، عرضحال كزى تقديم ايتك ايچين شاتويه
كليكز ! بوراسى ىرى ده كل .

هه رماه غارد

خاير ! خاير ! والى ، زوجى بكا ويرمه دجه بورادن آيريلمايا جغم ، آلتى
آي اولويوركه محبوسدر . بيهوده ىره حاكمك قرارىنى بكه يور .

كه سله

قادين ، بنى كناهه مى صومق ايسته يورسكز ؟ چكىل !

هه رماه غارد

عدالت ، والى ! سن بومملكته ايمپراطورك و جناب حقك عدالت يامق
ايچين وكىلى ، مأمورى ، حاكميسك ! وظيفه كى ياپ ! آخرته سكا عدالت
اجرا اولونماسنى ايسته يورسهك بزه عدالت اجرا ايت !

كه سله

هايدى ! شو ادبىز اهالى كوزمك ئوكندن دفع ايدىلسين .

ھەرمابە غاردا

(آتەك دىزكىنى ياقالار .)

خاير ، خاير ، آرتق سزى براقامام . والى ! بىم حقمى احقاق ايتىدېكە
بوندن ئوتتە كىدە مەيە جكسین . ايستە دىكك قادار قورقونچ كوزلىرىكى بەلەرت ،
قاشلىرىكى چات . بزم سفاقمز اودرجه ايلەرى كىتمشدر ، كە آرتق سىك غضب
وشدتكدن راحتسز اولمايز .

كەسلەر

قادىن ! آچىل ! يوقسە آتم سنى چىكنە يەرك كچەك .

ھەرمابە غاردا

پك اعلا ! كچسین ... آل ... (چوجوقلىرىنى يە آتار ، كندىسى دە
چوجوقلىرلە برابر يولك اوزەرىنە دوشەر .) ايشتە بىن چوجوقلىرملە برابر
آتەكك آياقلىرى آلتەدەيم . بوزواللى يىتملىرى آز ، بو ظلم ، ايتدىكك ظلملردن ،
داھا شىع ، داھا مستكرە اولماز .

رودولف

قادىن ! دىمىسىكز ؟

ھەرمابە غاردا

(داھا زىادە شدت و متانتلە .)

بىر چوق زماندن برى ، اىمپراطورك مملكتنى ، آياقلىرىكك آلتەدە چىكنە يەرك
آزىيورسك ! آە بنسە عاجز برقادىنم ؛ أركك اولسەيدم ، بورادە يوزمى طوپراقلىرە
سورمكدن داھا مناسب ، ياپىلاچق برشى بولوندىغى بىلىردم . (تەپەنك اوزەرىندە
وفقط اوزاقدن تكرار موسيقى صداسى ايشىدىلىز .)

كەسلەر

خدىتچىلرم نرەدە ؟ بو قادىنى بورادن آتسىنلر ، آرتق دورمام ، كوكلە
بالا آخىرە ندامت جلب ايدەكك بر بىي ياپاجىم .

رودولف

خدىتچىلىرىكز كچە مەيورلر . يول ، بر دوكون آلايىلە قاپانمش .

كەسلەر

بواھالى ايجين ھنوز پاك حليم برحا كىم. داھا لسانلىرى سىر بىست؛ بو آداملەر، لازم كىلدىكى درجەدە قىد وانضباط آلتىنە آلىنمايدىلەر. فقط يىمىن ايدىيورم، بويە قالمايلاق. بومىندانە مقاومتلىرىنى قىراجىم، بوحدناشناسانە مشرب حرىتپروزلىرىنى تربىيە ايتدىردىكىم..... آرزوم..... (بر اوق كوكتىنە ساپلانير. آلنى كوكتىنە كوتورور، كىندىسىنى قورتاراما ز اولور.) الله بكا مرحمت ايتسىن!

رودولف

أفندىمىز! الله! نەدر بو! بو نرەدن كلىور؟

ھەرمەھ غار

(يرندن فىرلايارق)

قان! قان! دورامايور، دوشىور؛ وورولمش!

رودولف

(آتندن آشاغى صىچىرار، اينر.)

نە مەھىب وقىقە!... شو والىيە أفندىمىز! اللهمدن عفو ومغفرت استرحام ايدىكىز. يولجىسىكىز.

كەسلەر

بو اوق «تەل» ك اوقىدىر. (آتندن «رودولف» ك قوللىرى آراسىنە دوشىر؛ رودولف «كەسلەر» ى طاش صىرا اوزەرىنە اوزاتىر.)

تەل

(قايتانك تەپەسىندە كورونور.)

سنى تىراندازى طانىيورسىن، باشقا بىرىنى آراما. قولوبىلەر آزاد اولدىلەر، معصومىتىك آرتق سندن قورقاجىنى قالمادى. مەلىكتە آرتق خسار اجرا ايدەمەيەجىسىن! (يوكسىكە كورونىمىز اولور؛ خلق صىحنە اوزەرىنە قوشوشور.)

شەرىفى

نە وار؟ نە اولدى؟

Für Körper oder Geisteswelt

Körper oder Geisteswelt ist nicht leicht zu unterscheiden
Vom zu Körpern der Luft stellt sich besonders zu sehen.

Parthenon der Dichter

Entscheidend größte Männer und Künstler sind für uns, weil
Ihre Gaben der Dicht, nicht die Macht des Geistes.

Schlichte Rolle der Dichtergewalt

Unblich fast in der Welt mit einem Blick zu schauen,
Aber nicht leicht in der Welt ist zum Glück nicht mehr.

Philosophische Annalen

Trübsal, Gelium zinsen der Entbehrung nicht auf, weil
Der auf sechzigsten Tag Jakob der Dichter regiert!

شیللہ رک کندی آل یازیسندن بر پارچه

ھەرمانە غارد

والى بر اوق ايله دلىندى .

اھالى

(كورولتو ايله كىرەرك)

كىم وورولدى ؟ (دوكون آلاينك بر قسمى صحنه يە داخل اولور . بر قسمى ھنوز تەپەدە بولونور، موسيقى دوام ایدەر .)

رودولف

بوتون قاتنى ضايع ایدیور ! ھايدى ! امداد ! قاتلى تعقيب ایدیگز ! بدبخت آدم بووجهله ئولمك ! فقط بنم اخطارلریمى، توصیه لریمى ایشیتمك ایستەمە یوردك !

ستوسى

آمان الله ! ایشته صاپ صارى اولدى، جانسز دوشدى .

برهوه صدا

ووران كیم ؟

رودولف

بواھالى مجنونمیدرکه بر جنازه یاننده بویله موسيقى یە دوام ایدیورلر. شونلری صوصدوریکز . (موسيقى بردن بره کسلیر ، قالابالىق چوغالیر .) سینیور ! مقتدرسه کز سویله ییکز ! ... بکا تودیعی ایدەجك آرتق هیچ بر شیئکز یوقى ؟ («کسلەر» ألیله بر اشارة ایدەر، آکلاشیلمادیغنى کورەرك صبرسزاقلاھ اشارتی تکرار ایدەر .) نرە یە کیدەیم ؟ « قوسناخت » ە مى ؟ ... فکرکزی آکلایامایورم آه ! متوکل اولکز افکاردنوییه یی ترک ایدیگز. جناب حقك عفوو غایتتە مظهر اولغە باقکز ! (بوتون دوكون خلقی دهشت ولاقیدی ايله محتضرك اطرافنى آلیرلر .)

ستوسى

باقکز ناصل صاراریور ! شیمدی ئولوم قلبنە کچیور کوزلری سوندی .

ھەرمانە غارد

(قوجاغندەکی چوجوقلردن برینی یوقاری قالدیرارق)

جوجوقلر ! باقیکنز بر مستبد، بر ظالم ناصل جان ویریور !

رودولف

بوناق قادین ! سزك هیچ حسیاتكزیوقی که بومدهش منظره یی کال حرص
ایله سیر ایدیورسکنز ؟ بکا معاونت ایدیکنز ! امدادینه یتیشکنز کوکسندن
بو ظالم اوقی چیقارمق ایچین شیمدی کیمسه بکا یاردیم ایتیه جکمی ؟

قادینلر

(کری چکیلرلر .)

جناب حقك وورمش اولدیغی کیمسه یه دوقونمق اولورمی ؟!

رودولف

سزه لعنت اولسون ! (قیلیجی چکر .)

شو سی

(قولنی طوتار .)

سینیور ! داورانما سزك حکم و اقتداریکز بیتدی ، مملکتک مستبدی
محو اولدی ، آرتق هیج بر شته تحمل ایتیه جکنز . بز حرز .

عموم

(کورولتو ایله)

بز حرز ، مملکت حرر !

رودولف

اوحاله کلدکی ؟ قورقو و اطاعت درعقب منقطع اولدیمی ؟ (صحنه یه
کیرمکده اولان مسلح افراد) ارتکاب اولونان دهشتلی جنایتی کورویورسکنز .
هر دورلو معاونت فائده سزدر ، قاتلک تعقیب ایدیله سی بیهوده در ! بز
باشقا اندیشه لر تلاشه دوشورویور ... چابوق « قوسناخت » . ! امپراطورک
قلعه سنی محافظه ایدلم ! زیرا شیمدی وظیفه و انتظام روابطی منقطع اولمشدر ،
بوندن سوکرا کیمسه نك صداقته اعتماد ایدیله من . (توابعی اولان افراد
مسلحه ایله برابر چکیلدیکی صیراده آلتی راهبک کلدیکی کورولور .)

ھەر مەنە غار

اچىلك ! اچىلك ! ايشته راهبىر كلىورلر .

شوسى

لاشە اورادە ؟ قارغالر اينسىنلر !

راھبىر

(جنازەنك اطرافنى يارىم دائرە شىكلندە احاطە ايدەر وقالين برسسلە او قورلر :)

ئولوم انسانى بىقتە ياقالار ،

بر دقيقە بىللە ايله من امھال ؟

كمال صحتلە ياشايور ايكن ،

ذوق وداراتىلە اولور پايمال ؟

غزىمتە حاضر اولسون ، اولماسين ،

حاكىمى ئوكنندە بولونمق كرك !

(بوسوك كملەر تكرر ايدىلدىكى صيرادە پردە اينر .)

* *

شاعرك مرض وى تابىسى ديو آدىملرلە ايله ريلە يوردى . دوستى « كەتە » نك

ابرامى وتشيجى اوزەرينە ، « وايمار » بويوك دوقەلنى ولى عھدىنە اتخاف اولونان

Die Huldigung der Künste يعنى « صناعتلر كى شاسى » عنواننى حائز

منظومەسنى يازدى وبواثر ، صوك اثرى اولدى .

۱۸۰۵ دە ، دوستلرى ، حيرانلرى ايله محاط اولدىنى حالە « كيومتەل »

شاعرى ترك حيات ايتدى .

بو عظيم دهانك مخصوصاتنى اكمال ايتمك ايچىن شونى دە نظر دقتە آلمالى يزكە

اونك روحنده رە آليست بر حكاية كار ايله ملاحظات انفسيه ، مجرد فكرلر ك

امكان وافادەسى باكمال ائتلاف ياشايوردى . شعرك مربي اخلاقى اولماسى

حقندەكى تمايلات عموميه اوکا بيكانە ايدى . فقط بوتون انسانيتە شامل بر

سعادت مفكوره بوتون آتارندە حاكم غالب اولدى . بوسيله بوتون آتارى ،

حسنيات نظريەنك حدودىنى سھولتەلە كچيور وشاعر سھولتەلە فيلسوف اوليوردى .

باشقالرينك روحنده قابل تحمل برقكر مجرد ونصح محض قالان شى شىللەرك

قلمی آلتندہ درحال شعر اولوردی . شاعرک طبیعتندہ کی یوکسکلک ونجات
« نیده آلیست » لری تمزیاب ایدن ملاحت ولطافت ایله ممتازج بولونوردی .
شیللەر ، شہہ سز ، بوتون ملتارک اک سوکیلی شاعری ارلدی وکنجکلک
ابدی ترنمکاری قالاقدرد .

« شیللەر » ک محیطہ ومحیطنک « شیللەر » ہ تأثیر متقابللری .

شیللەرک ملت اوزہ رینہ تأثیری :

اعتلای فکری بہ خدمتی

۱ تأثیر اخلاقیسی : — شیللەر ، دائماً قانتک ، او Impératif catégorique
پیامبرینک مؤمن صادق و فلسفہ سنک مروج خاصی اولمشدر . بو Impératif
catégorique الزام قطعی یاخود حکم الزامی قطعی ، قانت فلسفہ اخلاقیہ سندہ
مهم بیر پرہنسیب تشکیل ایدہر : کرک واضح کرک مضمہر هیچ بر شرطہ معلق
اولمایان حکم ویا قضیہ امریہ دیمک در . بیر فعل ک بذاتہ بر مقصد اولدیغی و بر
قیمت ذاتیہ بی حائز بولوندیغی فکرنده بولونور . آزچوق معلق اولان بومسائلہ
کیریشمک بورادہ جائز دکل در .

۲ تأثیر حسنیسی : — نہستہ تیک کلمہ سنی حسنی و حسنیات کلمہ لر یلہ ترجمہ
ایدیورم .

« شیللەر » ک آثارینک شکل مفکورسی آلمانلرک تربیہ حسنیہ سنی یوکسلتمشدر .

۳ تأثیر سیاسیسی : — « شیللەر » ایلک دورہ حیاتندہ ، فرانسه انقلابی نک
و « ژان ژاق روسو » نک تأثیراتی آلتندہ حریت وده موقراسیافکرلرینی وعظایدرد :
« حیدودلر Die Räuber » ، « ایتریقہ ومحبت Kabale und Liebe » ، دون
قارلوس Don Karlos وفيہ سقو Fiesco بونوع تأثیری حصولہ کتیرمش اولان
اثرلردر .

حیاتی ایله اجرا ایتدیکی تأثیر : — حیات شخصیسیلہ ، شیللەر ، آلمان
ملتنہ ، فکرلر ایچین عذاب ومشقت چکمہ یی و بیر تورک شاعرک دیدیکی کیی

Notre suprême but, c'est le salut humain,
 Dans l'éclat de nos yeux un *fiat lux* évolue;
 Le feu sacré au cœur et la torche à la main,
 Nous grandissons parmi la souffrance voulue. [*]

دیه بیلن بر شاعر و محرر نمونه سی ویرمش و زماننک «ماکیاوه لیزم» ینه ،
 یعنی معین بر مقصده واصل اولق ایچین هر واسطه یی مباح کورمک تمایلنه شدته
 مخالفت ایتشددر .

آلمان ملتنک «شیلله ر» اوزرینه تأثیری

آلمان عرقنک جبلی اولان «شیده آلیم» ی «شیلله ر» اوزدرینه تأثیردن خالی
 قلامشددر . «شیلله ر» زماننده کی آلمان حیاتنک دارلغدن مضطرب بولونمشدر .
 عمومی نقطه نظر دن بیر آلمان دن زیاده بشر عائله معظمه سنک بیر فردی ، بر
 قوسموپولیت اولان بویوک شاعر اوزدرینه آلمان قومنک تأثیری آرمحسوس در .
 دار بر ملیت پرورلک ، زماننک شیمه سنه موافق ده کلدی ، بو صورتله
 «شیلله ر» ک ملت اوزدرینه تأثیری ملتک «شیلله ر» اوزدرینه تأثیرندن داها زیاده
 بویوک در .

أوهت ، ملتی اوزدرینه «شیلله ر» ک تأثیری غایت عظیم در . آلمانلرک احتیاجات
 معنویه سنک کافه سنی تطمین ایتشددر . هر دورلو حس و فکری تبلیغ ایتیه
 ألویریشلی قیلارق آلمان لسانه بر اصالت و اصلیت ویره ن ، «شیلله ر» در .
 آلمانیا یه اخلاقی ، حسی و اجتماعی تربیه درسی ویره ن «شیلله ر» آلمانلرک
 خواجه فضائی و مربی وجدانی اولمشدر .

ملاحظه عمومی

«شیلله ر» ک خواجه اولینی ، رومانیتیزمک مبدأ و مبدعی اولان آلمانیا در .
 آلمانیا نک طاغیری ، شاله لری ، وادیلری ، معماریسی ، محکم و دلبر مبانیسی
 هپ شعر انکیز و شاعر آفرین در .

[*] Les Quatrains Maudits et Les Rêves Orphelins, quatrain No: XXVI

«شىللەر»ك آناستىك جىهازى جالب دقت در. بوجىهازك لىستەسى اعتنا ايله آرانىلمش ، بولونمش ، حفظ اولونمشدر .

ايشتە (شىللەر)ك والدىسى «ئەلزابەت»ك جىهاز دفتىرى :
بر تارلا

دورت بىش پارچەدن عبارت ، فقط متىن ودايانىقلى موبىلىيا .
يدى بوننە ، بونلرك اكثرى صيرما وكوموش دانتلەلى در .
انجى دن ، شىچراغدن ، عقىقدن كىر دانلقلر .

دورت چىفت چوراب بونك اوچى بياض اىپلىكدن برى يوك دن .
پك واضح كوروليوركە بولىستەدە « كوزەل » فكىرى « نافع » فكىرىنە چوق غالب در. والدىك بوشىمە جىلىسى ، شاعرك «حسن»ى «نفع»ە ترجىح ايدەن ذوق واستعدادىنە چوق تائىر ايراث ايتمشدر . « شىللەر » و «كوتە» ، اسملىرى آلمانىكك اك جانلى وشانلى اسملىرى در . دونكى آلمانىا اونلرى واونلر بوكونكى آلمانىايى ابداع ايتمشدرلر . (شىللەر) سز (كوتە) نك و (كوتە) سز (شىللەر)ك اسمى آكىلىق پك آز واقع اولور . بوايكى دهانك يكدىكىرىنە قىياس ايدىلەدىكى بىر مجلس ادب ، آلمانىادە و آوسترىادە ، هىچ كورمەدم .

اوسترىادە بىر كون فاضل بىر خانمك يوم قبولندە بر چوق فاضلات نسوانك دە حاضر بولوندىغى بىر مجلسدە بولونيوردىم . بر خانم بونلرك هانكىسنىك داها زىادە حىرانى اولدىغى ، هانكىسنى داها يوكسك قىمت وىردىكىمى صورمشدى . بن جواباً : بوسؤال كىزى ، عفو ايدەرسىكز قونتهس حضرتلىرى ، آىرى آىرى ايكى قاپدە قاينايان ماء ، مقطرلردن هانكىسنىك داها صىجاق اولدىغى صورمايه بىكزە تيورم ، دىمشدم . بوجواب ، بلكە بر شرقلى مهمانه قارشى فضله بىر نزاكت وتلطيف كوسترىلك امليله در ، چوق حسن قبول كورمشدى .

هر قاينايان ماء مقطر يوز درجە حرارتدە بولونور ، هر دهاء ، عىنى يوكسكلكدە در : دها ذكانك غلىان درجەسى در .

بونىكلە برابر «كوتە» محرومىت كورمەدى ، محبوسىت كورمەدى . او ، شاعىرلرە آلتون قلم اهدا ايتدى . «كوتە» بىر حكىم شاعىر ايدى ، «شىللەر» بر شاعىر شاعىردى . «كوتە» :

« بیریرینی ولی ایدهن مسعود وشن کونلر قادار مزعج بیرشی یوقدر . »
دیوردی .

بیرکون «شیلله ركه» بیرشعرینی اوقویوردم :

« طونمش پارماقلردن آتش لر فیشقیرتمایه مجبورم »

مصراعنه راست کلدیم . دوستم (هوغو آیزه ن شیمل) ه صوردم ، بوندن
مرادی نه در ، دیدم . دوستم آجی بر تبسمله کولومسه دی : « شیلله ر » بو
منظومه سنی یازارکن موسم قیشدی . اودون و کومور آلا جق پاراسی یوقدی ؛
ایسسز اوطه سنده تیره یوردی ، پارماقلری صوئوقدن اویوشمشدی . بوشعری
یازدقن صوکره ، برغزته یه صاتاجق کومور آلا جقدی » دیدی .

شاعرلرک شعرلرینی آکلامق ایچین ، اونلرک حیات خصوصیه لرینه مطلع
اولق لزومی شو حکایه دن ده آکلاشیلور .

« گوته » عرفانه ، « شیلله ر » ، هیجانله تغدی ایدیوردی . (بهرلین) ده (شیلله ر) ک
هیکنلی تماشا ایدرکن بکا شوقطعه ملهم اولمشدی :

قدرت خالقه سی آلهک

زار وفانی تن و جان خلق آیلر ؛

فیضک اما سنک ، آی شاعر حق ،

زائل اولماز هیجان خلق آیلر .

أوهت ، شیلله ر آتش الهام واشتیاق حسن ایله یاشایوردی . نسل حاضرک
آغزینه ، (الهه الهام) ه خطاب ایدیلن شوسوزلری قویوردی : « آی الهه
الهام ، سنسز بنم حالم نه یه واریر ! بیلمه یورم ؛ فقط سنسز یاشایان یوزلرجه ،
بیکلرجه آدملری کوردکجه تیره یورم . »

منور نسل حاضر شاعرک کنیدی ، وکندی آفریده دهاسی ایدی .

« Die Rauber » « حیدودلر » یاخود (شقی لر) پیه سی فورطونه و هجوم

« Sturm und Drang » دورینه جان ویرمشدر . « شیلله ر » شقیسی بزم چاقیرجالی یه

بکزه مه یوردی . (قارل مور) قارداشی (فرانزمور) کیبی شاطوده قالارق ،

کویلورینک عادتاً قانی امه یه دوام ایده بیلیدی ، کنجده که و زنکینلکه ارزان

ایدیلن کافه حظوظاتدن متمم اولابیلیدی . « فرانزمور F. Moor » کیبی بیر

سفيه خودكام اولمايه، «قارل مور» كىيىر شقى ئاكام اولمايى ھانكى منور قفالى
وفضيلتمند آدم ترجيح ايتىز ! فقط بوسهولت ترجيحى، «شىللەر» ك شقى (قارل
مور) ى تصور و تصوير نده كى فياضيته مديونىز .

«شىللەر» ى، صوك زمانلار نده و صوك اثىرلار نده طالع، بتعبير ديكر، قدر فكرينه
فضله مقام ويرمش اولمقله مواخذە ايدىلار واردر . فقط دقت ايتەلدىر، كه
طالعك قوتى آرتيرماسى؛ انسانى اوكا مغلوب ايتىك ايچىن ده كل بالعكس انسانك
ارادته داھا اهميتلى يىر مقاومت عرض ايدەرك ارادته داھا فضله توان صرف
ايتدىرمك و رادت بشرى داھا زياده توانا قيلمقدر .

«ارادة» ك انصراف وادمانى موجب اولان رنج و عنا، احكاكار اولماق
شرطيله، ارادت بشرى ك قوتلى غدا سيدر .

شىللەرك «قدر» ى، تدبير ايله عزم ايله تغيير ايدىلە بىلىر .
«قدر» ك قدرت ارادة ايله قابل تغيير و اصلاح اولدىغى فكرينى ملتە
ويرمەسى «شىللەر» ك، نجه، اك بويوك خدمتيدىر . مشكلات دن اك امين فرارك
مشكلات اوزەرىنە هجوم ايتىك اولدىغى كوسترمىك و بو محصولدار و معصوم
اولان هجوم و فعاليت دن بىقىلماز و بىقىلماز بر ذوق ايله متذوق اولق استعدادىنى
انسانلار دە جىلى يىر خصلت حالە كتىرمىك .. نجه بوتون فلسفەلرك بوتون آثار
ادبىەنك اك معنا غايەلرەن يىرى ايشتە بودر و دائماً بو اولمايدىر .

دوقتور

عبداللە ھودىت

